

ЛИСТ ЗА СВЕШТЕНИКЕ, ВАСПИТАЧЕ И УЧИТЕЉЕ

У Београду 8 Јануара 1875.

Број 1

Излази четири пута
у месецу.

Претплата се шаље уредиштвоу.
Уредиштво је у богословији.

За све српске крајеве стаје на год.
60 гр. или 6 еор. на по год, 30 гр.
или 3 еор. на три мес. 15 гр или 1
еор. и 50 нов.

Неплатљена писма од нередовних до-
писника не примају се.

Год. II.

**Благослови вѣнецъ лѣта
влагости твоѣа, Господи!**

(СТИХИРА НА НОВО ЛЕТО.)

„Сион“ започиње другу своју годину. Но како је опште већ примљено, да један другог с новом годином поздрављамо и своје жеље исказујемо, то и „Сион“ неможе а да своје читаоце непоздрави и жеље им своје не искаже. Па какве су жеље „Сионово“ с којима он жели поздравити своје читаоце? Жеље су његове веома скромне и веома јасне, јер он несме и неможе имати других жеља до оних које има св. црква и којима на нову годину поздравља своје верне. Да загледамо у *молебну књигу* њену тога дана и да видимо шта она жели својима вернима.

Она зна да сваки који улази у нову годину, улази у неизвесност која му недаје никакве сталне сигурности ни за себе ни за оне, који су му блиски и рођени срцу. Па да успокоји и обезбрижи, у односу те будуће неизвесности, своје верне призива на њих благослов и милост оца небескога: „Благослови, Господи, вѣнецъ лѣта влагости твоѣа“. Па шта

лепше и боље може и „Сион“ пожелити до то, да Бог благослови почетак године сваком брату хришћанину а уједно расположи срце његово да и он то од душе, од све воље, пожели такође другима.

Просећи благослова за срећан почетак нове године, света црква моли се даље, да Бог свакоме дарује оно благо, које је прво и најпрече, а свакоме могућно и доступно, а на име: истинску веру и добра дела,

Па и „Сион“ не жели што друго, до то, да Господ утврди народ наш у вери истинској, вери православној, и да му дарује снагу и моћ, те да може, у пркос свима незгодама, исказивати у свакоме послу и у сваком раду свом *добра дела*, која су неразлучно склопчана са правом и истинском вером.

Чуварка вере и побожности јесте ван сваке сумње наша света православна црква. С тога се она у новој години моли устима својих свештено-служитеља, да Господ укрени и разшири предео свете цркве и поврати у недра њена оне синове који по незнању или по невољи испадоше из наручја њених.

Па и „Сион“ шта може боље и лепше пожелити ако не то, да Господ рашири предео српске цркве и поврати у недра њена ону децу, која данас служе корану, но којих предци беху једне крви, једне вере са нашим предцима.

Заштитник вере и побожности јесте врховна глава у Србији — наш општељубљени Господар и књаз Милан Обреновић IV. С тога се света црква моли искључиво о његовом постојаном здрављу, као и напредовању у свима врлинама, које се односе на благо народно.

Па и „Сион“ жели то исто своје драгом Господару, жели на име: да он и унапред буде прави и истински заштитник св. вере и побожности и да вечно светли оним врлинама, које гове народноме благу и срећи.

Телесно наше здравље стоји под условом благорастворења ваздуха и изобиља плодова земаљских. Света црква моли се на нову годину и о једном и о другом.

Па и „Сион“ жели да господ у текућој години благовести плодове земаљске, и дарује благорастворење ваздуха, те тако домове и куће србинове развесели здрављем и сваким добром.

Непријатељ нашег здравља и душевног спасења често има извор у нама самима, које бива кад пустимо да се у нама залегу страсти, среброљубље, плотоугође, гордост, хрђави обичаји, раскалашност у оделу, и т. под. С тога се св. црква на нову годину моли, да Господ у току наступивше године изсели те страсти из срцаца својих верних, а посеје у њима страх божији и благоразумље у свему. Па и „Сион“ шта може боље и лепше исказати својим читаоцима ако не то што исказује и жели с. мати црква свима вернима.

Св. црква моли се даље, да Господ истреби из срцаца наших завис и злобу, а насели братољубље.

Па и „Сион“ жели свима својима, да престане међу њима завис и освета а зацари се дружба и љубав, те да *једињени усти и једињем срцем* славе Бога оца и у речи и у делу своме.

За грехе наше често напушта Господ покадшто опште, а по кадшто почесне невоље, као што су: ратови, пожари, суше, град и међусобне размирице. Св. црква моли се на ново лето, да Господ у току наступивше године одклони и ово зло од својих верних. Па шта лепше и приличније може пожелити својима читаоцима и „Сион“ ако не то што св. црква жели сваком брату хришћанину?

И тако, жеље „Сиона“ и биле су и остаће вазда верне жељама свете православне цркве! Јер тек с таквим а не другим којим жељама и одпочео је он своју радњу, а с таквим а не којим другим и продужаваће је докле Господ буде благосиљао кћнаца лјта благости своје.

И ти Витлееме земле юдова, именуи же менши еси ко владикахъ Издовыхъ, изъ тебе бо изидеть кождь иже видсетъ люди моа изрлила (Мих).

Тамо далеко иза наше отачбине на југо-источној страни света, тамо далеко преко сињега мора и у другом делу земље налази се сада малено, али некада важно и знатно местанце у прекрасном и дивном пределу између узвишених брежуљака и кривудајућих потока — *Витлејем*, место у коме се Г-од наш изволио као невино детенце на данашњи дан родити, ради спасења свега човечанства. —

Но да би нам повест о рођењу спаситеља нашега и месту његовога рођења јаснија била, вратимо се за часак стотинама година назад у она прастара времена, кад оно Израиљци бејашу робови силнијех Фараона мисирских. Ропство дакле Израиљаца и тегоба њиховијех мука, бејаше тако ужасна, да горки вапај њихових душа дотужа и самеме Богу и он им посла избавитеља у лицу *Мојсија*, који њих ослободи тешкога робовања мисирског и поведе у земљу обећању, али њему самеме небеше суђено и да их уведе у исту земљу, јер он издахну на међи земље ханаанске. Његов прејемник и војсковођа Израиљски *Исус Навин* уведе Израиљце у земљу ханаанску, освоји је и раздели ново-добивене земље народу по племенима 12. синова Јаковљевих, те тако по тој подели град *Витлејем* постаде својином и главним градом племена Јудиног, град *Давидов*. Пресвета дјева Марија мати Г-ода нашег бејаше по пореклу од царскога рода из породице Давидове, а живљаше у маленом пределу земље Израиљске — у Галилеји у незнатној варошци Назарету.

И тада, када се већ бејаше навршило време, да се Божије обећање и пророчка предсказања о рођењу спаситељевом испуне, и кад по овоме пророчанству Јаковљевом: „Неоскудѣтетъ князь отъ Іуди и кождь отъ чреслз его, дондеже

¹⁾ Говорио у Крагујев. цркви свеш. Ј. Марковић.

 прайдѣтѣ отсженнаа емѣ“ неуправљаху више Израиљцима вла-
 даоци из племена Јудина, већ над њима владаше велики и
 силан народ римски, који им поставио бејаше за цара свога
 удворицу Ирода. У то дакле време бејаше наредио силни
 ћесар римски *Август*, да се сав народ његове простране др-
 жаве попише, дакле и народ израиљски; а да би то попи-
 сивање ишло лакше, заповедио је да се народ израиљски по-
 пише по племенима и да сваки иде у најглавније место свога
 племена. На заповест тако силнога ћесара похитило је си-
 лество света и старо и младо и мужко и женско и велико
 и мало у град Витлејем, да испуни заповест свога цара.
 Тако и пресвета дјева Марија као ћи Давидова, и ако у
 утроби својој носаше цара над царевима, цара небескога,
 покуравајући се заповести цара земаљскога, дође у главни град
 свога племена Витлејем. Витлејем дакле тада постаде необичан,
 живостан, пунољудан, а мноштво света неимађаше ни места,
 где би се у њему склонити могло. Међу таковима бејаше и
 праведни Јосиф и пресвета дјева Марија, која му беше по-
 верена на чување.

Тиха ноћца бејаше већ у велико разастрла своју тамну
 копрену над Витлејемом и околином му, на плавоме и чистом
 своду небескоме трептаху сићане звезде, као милиони упа-
 љених кандилоца небеских, а пун месец са својом бледом
 светлоћом величанствено корачаше по пространом шару не-
 бескоме, доле на земљи у немој тишини ноћној чујаше се
 кроз долину Витлејемску тихо жуборење потока, потока
 онога, на коме некада Давид стадо своје појаше и одмараше,
 а Витлејем, пунољудни Витлејем бејаше се већ давно утишао,
 све што бејаше у њему живога спаваше у дубокоме сану,
 нико не помишљаше, да ће се ове ноћи испунити велико и
 важно пророчанство, нико и не сањаше, да ће се ове ноћи
 родити спаситељ овога света, родити Богочовек, који ће сво-
 јом божанском науком препородити овај свет. Само пастири
 Витлејемски који чуваху стражу око свога стада, бејашу будни

у ономе тренутку, када се Г-од роди, када се наједанпут небо над Витлејемом и околином му необичном светлоћом засија, пред којом светлоћом месец и звезде изчезоше, и када један од певаца небеских анђео Господањ слете са небеских висина и устрашеним од тога чуда пастирима, тима невиним и незлобним синовима природиним рече: *Небојте се; ја вам доносим радост велику, која ће бити свега људства, јер вам се родио данас Спас; и ево вам знака, наћићете дете повижено и у јасле положено!* Каква дивна милина, каква неизказана радост бејаше испунила срца ових добрих пастира, кад их анђео остави и кад дођоше од чуда к себи, а још већма се удивише кад нађоше детенце и видоше да је све онако, како им анђео божији каза. Они се поклонеше новорођеном Спасу и вратише се певајући и хвалећи Бога о свему што видоше и чуше...

Ето тако се сбило бл. хр. рођење Спаситеља нашег спаситеља човечанског пре 1874. г., на њему се дакле испунише сва пророчка предказања. Он, као син божији рођен од оца пре свију векова, као створитељ ове васељене, као судија на престолу оца небескога, рађа се у времену, прима на себе човечије тело у утроби дјеве Марије, а све ради спасења човековог. Он као Бог, неизбра за своју матер Деву из богате породице, која би блеском својега одеда и сјајом својих драгоцености и злата, привукла на се пажњу овога света, јер све то украшава, задовољава само спољашност телесну, сујету светску; већ он избра девојку богату и украшену унутарњим добродетељима: невиношћу, смерношћу, стидљивошћу и оданошћу к Богу. Он неизволе родити се у великолепним дворovima у богато намештеним салонима, што је само раскош човечија могла измислити, већ се рађа у вертепу а повија простим пеленама и полаже у јасле. Он нејавља своје рођење богаташима ни силнима овога света, који већма цене злато, сјајност, част и достојанство, јер се они тада наслађаваху дубоким и слатким саном, већ се јавља

простим пастирима Витлејемским, тима мирним и ведрим душама, као што бејаше небо над њиховом лепом пољаном, — тима невиним и побожним душама, као што бејаше пастирче Давид. — Ето доста поуке, доста угледа за хришћане, који желе по вољи Божијој живети и владати се. И то дете доцније постаде муж силан и словом и делом, са његове науке падоше идоли, срушише се њихови храмови, уништише се „*скаредна плјасанија*“, слепи прогледаше, сабати скочише, болестници оздравише, мртви оживише, једном речи човечанство се отресе таме и незнања у чему се до тада налазаше. А његови апостоли умудрени и ободрени духом светим као на огњеним крилма и пркосећи свима сметњама пронеше видело науке његове по свој васељеној: *од Инђије па до Британије, од Африке до уралских гора*, милиони дакле храмова у хришћанству прослављају данас чудо рођења спаситеља човечанског.!

Празнујући дакле данас и ми бл. хр. догађај рођења Спаситеља нашег, пренесимо се мислима у Витлејем место рођења Спаситеља нашег, пођимо с пастирима ка вертепу, на коме месту душе побожне и благочестиве подигоше великољепан храм и са мноштвом људства, који се на данашњи дан из целог хришћанства стичу, поклонимо се новорођеном Спаситељу нашем. Поштујмо нашу св. веру, коју нам Г-од остави и која бејаше алем камен у круни наших славних Неманића за времена величине и моћи српске, што сведоче многи и дивни храмови ондашњег доба, на којима се и данас блиста частни крст — ово свето знамење победе хришћанства над незнабоштвом. Поштујмо, браћо, нашу св. веру, веру праћедовску која поможе те се у почетку овога века утврдише колена изнемогла и укрепише руке ослабеле и када одјек: „*за крст часни и слободу драгу*“ створи нам ову данашњу милу слободу. Поштујмо дакле др. браћо св. веру, негујмо међу собом братску љубав и слогу, еда би тако Г-од послао спаситеља и тамо потиштеној браћи нашој, која можда

са сузним очима и са страхом разламају честницу на својој греси. Поштујмо дакле нашу св. веру, учимо наше млађе од ране њихне младости страху и богопоштовању, помозимо беднима и сиротима на данашњи дан, како би се и њихно патничко и ојађено срце зарадовало рођењу Спаситеља света, те да тако будемо достојни, да не само саслушамо но и у истини применимо за се онај глас анђела са небеских висина: „Христосъ раждаетсѧ славите, Христосъ с небеса сраците, Христосъ на земли возноситсѧ.“ амин.

Српска црквена књижевност. ¹⁾

Почетак српске црквене књижевности није могуће за сада никакo одредити, јер би нам за тај посао требало имати под руком споменике из првих времена, управо, кад је први пут отпочето било крштавање Срба и распрострањавање науке хришћанске на балканском полуострву. И ако би се нашао по који изнимак од тога времена, кад су Словени овога краја били у некој заједници, опет нам не би могао рећи о правом почетку црквеног развијања у Срба. Први почетци црквено-богословске књижевности, ма колико да су били развијени, — што је одвећ сумњиво, — нису се могли простирати даље обичних потреба у цркви, па с тога не би толико ни били од бог зна какве литерарне и научне важности. С тога је, у данашње време, не могуће ни помишљати о каквој, критички израђеној историји српске црквене књижевности, као што је данашња напредна наука разуме и сматра. Све, што се о њој може рећи, то је проста „библиографија“, са некојима објашњењама о томе, како је она рађена. А радња њена одвећ је проста, јер се даље „потреба у цркви“ није за прва времена ни простирала.

Кад је дакле прва црквено-религиозна књига написана била у Србији за Србе, ми — као што напоменусмо — неможемо тачно

¹⁾ Да не би сваки час навађали изворе из којих црпимо, споменућемо овде поименце све списе из којих узимамо: 1. Историја срп. књижевности од Ст. Новаковића, у Београду 1871. год. — 2. Обзор Славјанских Литератур од Пинина и Спасовича у Петрограду 1865. г. — 3. Кратки Очерк Историји Православних црквеј, у Москви 1871. год. и Срп. Библиографија Новак. у Београду 1869. год.

одредити. Имајући на уму почетак хришћанства у Србији, ми смо вољни да речемо, да је у цркви српској, још у самом њеном почетку, било људи, који су је својим умним радом подпомагали и старали се о њеном унутарњем развиту. Но какав је правац био ових раденика, — ми то не знамо. Бар познија извешћа, не говоре, да је он био чист и потпуно веран предању и науци хришћанској. А ово је сасвим било могуће, јер прелом, који се у оно — најстарије — време догодио, морао је повући за собом и многе погрешке, што их је у самом карактеру и обичају народњем било. Тешко је то било преврнути вером од један пут, не осврћући се на пређашњи живот и обичаје! С тога и видимо, да је у Србији, или да се боље изразим, код Срба, обраћање у хришћанску веру ишло на први ма сасвим споро и местимично. Према овоме и прва црквено-религиозна књижевност, морала је бити по нужди „шаренило“, која се само измирењем, са старом вером и обичајима, могла одржати.

Свакојако, црквена књижевност, постојала је још од првих времена. А што нам се она не сачува до времена Немањиног, узрок су биле силне смутње, пожари и ратови, који су од оно доба прегрмели преко српских земаља. Поред тога, није давно ни започето научно истраживање. А да је књига било доста и пре Немање, имамо и једно историјско сведочанство од самога сина Немањина, првовенчаног краља. Он нам у животу свога оца прича, како је у оно време била силно завладала у српским земљама Богомилска јерес, па је Немања, искоренивши јерес и многе јеретичке књиге спалио. Исто тако спомиње и Дукљански пресвитер у свом летопису *Regnum Slavorum*, некакву словенски писану хронику, која је по свој прилици српска била. А шта је још било пре ових и овоме сличних појава, нарочито до утврђења хришћанства међу Србима?!

Све ово и ако су познија извешћа о стању српске црк. књижевности у прва времена, опет заслужују особиту пажњу, јер се по њима може у неколико знати о унутарњем развићу српске цркве за прво време, кад је наука Христова тек почела била хватати корен у српском народу. Међутим, ни она нису у стању, да нам тачно и поуздано обележе време свог првог постања, које би нам могло послужити као полазна тачка за наше проматрање. С тога смо принуђени да се обратимо другим изворима и да одпочнемо с другога краја.

Дакле, одакле треба започети српску црквену књижевност? Нама се чини, да је њу најприродније започети оним добом, кад су Словени балканског полуострва били у некој умној заједници; а то је

време другог крштења Срба, које се догодило одма при појављењу Ђирила и Методија, ових првих учитеља словенских. То се догодило у IX. веку, кад су Маџари истисли Словене из Паноније, а с њима заједно и сав умни рад њихов, који је доцније прешао у Бугарску а одатле и у Србију.

Одавде се управ и започиње рад умно-црквени на балканском полуострву.

I.

Срби, граничећи византијским царством, још су изодавна морали опажати утицај његов, како у политичком, тако и у црквеном или религиозном одношају. И одиста, прво и друго крштење Срба, одпочето је најпре отуда. Политички интереси саме Византије, захтевали су, да се Срби вером сроде са њима и да тако буду природни савезници тадашње велике империје. Али поред све њихове заузмљивости и тежње к јединству, они нису могли лако успети у својој намери, јер тешко је било сродити два супротна елемента у једну целину. Највише им је сметао језик словенски, кога они нису разумели, нити су се паштили да га разуму. С тога и видимо њихову недаћу при обраћању у хришћанство словенских народа, који се никако нису могли приволети новој вери и новим обичајима.

Тек, кад су међ Словене дошли управ њихови људи, који су их разумевали и говорили њиховим језиком, почиње се хришћанска вера ширити и утврђивати међу Словене. До Ђирила и Методија не може се рећи, да је било вере хришћанске ни код Срба, ни код Бугара. Сви покушаји од стране Византије, били су узалудни и вера се још за дуго не би утврдила, да нису словенски апостоли, одпочели свој рад на народном језику. То је био темељ, на ком је хришћанство поникло и утврдило се код Словена.

Као прва и најглавнија потреба за хришћане Словене, била је *библија*, коју су апостоли превели. Но пре тога, они су изнашли слова — азбуку словенску, јер то је било најглавније. Имајући на свом рођеном језику превод св. Писма, од по муке ишло је обраћање у хришћанство. Проналаском слова и преводом св. Писма, словенски апостоли створили су уједно и нову епоху у животу словенског народа. То је био почетак словенске књижевности, која је препородила Словене.

Живот Ђирила и Методија.

Ђирило, пре калуђерства Костантин (род. 827. умр. 869. г.) родио се у Солуну. Методије, старији брат, не зна се кад се родио,

Умро је 885. год. Из најпре је био у војничкој служби, после је неко време управљао у словенској области грчкога царства, док се за тим не покаљујери на гори Олимпу. Млађи брат Ћирило, отиде у Цариград своје рођаку логотету, који га беше себи позвао, и ту се васпитавао у двору заједно с царем Михаилом. Ту је стекао највећи део свога образовања и знања, и ако је и могао добити високе државне службе, љубав к науци одведе га у духовнике. Најпре је био библиотекар цркве Софије, после отиде из Цариграда у манастир, и најпосле се на често понављане позиве врати у Цариград за професора философије. Своју апостолску радњу, почео је Ћирило још у 24-ој години. По жељи цара Михаила, ишао је милитенском емиру да се бори против мухамеданства. После је заједно с братом ишао у Крим Козарима, и онде однео победу за хришћанство у препирци са Јеврејима и Мухамеданцима. Али их је главни посао чекао тек кад су се одатле вратили у Цариград. *Грчки и бугарски Словени не имајући црквених књига на свом језику, бејашу се почели оцет враћати у идолопоклонство.* У оно време, јужни Словени нису били само у садашњим својим земљама, него су заузимали и читаву Угарску, стару Панонију и Подунавље, ударајући сјеверним границама својим у садашње земље Чеха и Словака. Кад ови Словени чују, шта су Словенски апостоли урадили у Бугарској, одмах моравски кнез Растислав, који са својима жељаше такође слушати словенску службу на своје језику, оправил посланике цару Михаилу, молећи га, да и њему пошаље Словенске апостоле. Цар их доиста упути тамо. Ту им се ваљало борити са останцима идолопоклонштва, и *са уређивањем службе црквене на словенском језику*, око којег су посла они још с почетка почели радити; и с окорелостима западног германског свештенства, које се словенском језику у црквеним књигама противило, доказујући, да се Бог може славити само на јеврејском, латинском и јелинском језику. С тога их и сам папа Николај позове к себи. Ћирило и Методије отиду у Рим, али папу Николаја већ не затеку међу живима. Његов наследник Адријан прими их лепо, али Ћирило изнемогао од напрезања разбоде се и умре у Риму, у 42 години свога живота. По смрти братњевој, Методије се врати Словенима. За време рата међу Растиславом и Светопуком, он дође Коцељу, владаоцу словен. Паноније, и папа га постави за владу Панонског, али га досаде немачког свештенства и ту не оставе на миру. Архијепскоп салцбуршки и његов духовни сабор, нађоше да је Методије одступио од догме римске цркве; за то га затворише на две и по године дана и тек на молбу мораваца, папа Јован VIII, пре-

јемник Адријанов, ослободи га тамнице, поврати му пређашњу слободу и власт и постави га за архиепископа моравскога. А на скоро су га опет позвали на одговор у Рим, и трпевши много зарад љубави своје у словенској служби, умре и Методије 885 г. у Велеграду. Као „први учитељи“ словенски, увршћени су и Ђирило и Методије међу свеце словенске; а славе се данас као апостоли народни по свима земљама словенским“.

Зна се поуздано, да је прва књига, коју су Словени добили на свом језику, била *библија* коју су словенски апостоли превели осем књиге Макавеја. Осем овога, они су превели и *службу божију, номоканон и збирку кратких животописа отаца црквених* (патерик). Њихови ученици, који после пропасти Папоније наставише њихову књижевну радњу у Бугарској, наставише и тај посао, — и ова су дела темељ словенској књижевности. Али *цела библија*, није се нашла још ни у једном рукопису. Од службених црквених књига, налазе се највише: *служабници (слоужьбници, литургије)*, *требници*, *часловци* *осмогласници*, *тријоди*, поједини делови од минеја (поједини месеци), *стихирари*, *устави*, итд. Ових се књига највише сачувало, јер су оне сваки час требале у цркви, па су их духовници чували и преписивали за своју свакидашњу употребу.

Сад је питање, на каквом су језику написане биле прве црквене књиге у Србији? Ово је питање решавано дуго, и најпосле се дошло до тога, да је било два начина писања старих књига. Једне су биле писане, тако званом *Глагољцом*, која је више наличила на неке *ирте* и *резе* од прилике на форму јероглифа, а друге су писане биле *ћирилицом*, — дакле словима што су их пронашли словенски апостоли. Да је глагољица старија од ћирилице, то је већ научно доказано, а осем овога, то нам тврде и познате речи прнорисца Храбра, који вели: „Прѣжде оубо Словѣне не имѣха книгъ ни урѣтми и рѣзми уѣтѣхъ и гатлахъ погани сѣше.“

Дакле још пре појављења Ђирила и Методија, Славени су имали своју азбуку и своје писане књиге. Но у колико је ова књижевност била развијена и јед била од каква утицаја за ум и напредак и религиозно-црквени развитак словенских народа није могуће ништа рећи. Свакојако по спором крштењу Срба и Бугара и немарности наспрам вере хришћанске до појављења словенских апостола, може се закључити, да је глагољска књига, мало била распрострајена код Словена. То тврди и њен брзи престанак, јер чим су апостоли словенски превели библију и изнашли слова, оног часа и глагољица изгубила се међу Словенима. Она се задржала само онде, где су

католички попови били, који су јако противни били ћирилицу, па су задржали глагољицу једино с тога, да би, ако је могуће увели латински језик у црквама, као што је и било у Хрватској и у далматинском приморју. А кад се одвојила западна црква од источне, и кад се шћаше да утврђује словенска служба и књижевност по словенским племенима и источно и западно, онда се одвојише сасвим од словенске службе и Чеси с Моравцима, Пољаци и Хрвати, јер се у западној цркви допуштало богослужење само на латинском језику. Зато словенску службу задржаше само Срби, Бугари и Руси.

Но према карактеру и особинама народног језика и ова три племена, а највише Руси, мало по мало, одступише од старог словенског језика, као опште словенског и Руси одпочеше прерађивање и дотеривање црквених књига по свом језику. Отуда је после и постао садањи *руско-словенски језик*, којим се ми данас служимо у цркви и на ком су написане све данашње црквене књиге што их ми имамо. Шта више, ово прекрајање и дотеривање, продужава се и данас дањи код Руса, што сведоче новија јеванђеља донешена из Русије код нас, у којима већ има много уметнутих руских речи. Тако место пређашњег *кѣѣ*, свагда ћете наћи *которѣѣ*, а то је видљив знак да Руси иду на то, да сасвим порусе своје црквене књиге. Међутим нама је доста неповољно, ако неко тек спомене, да их треба превести на српски језик!

(НАСТАВИТЕ СЕ)

О Д Г О В О Р

на „јавну кореспонденцију“. — (Сион број 44. пр. год.)

Господин уреднице Сиона!

Када сте дали јавности пројект о побољшању материјалног стања нашег свештенства, ви у вашем листу рекосте да ћете се радовати, ако ко буде што о овој радњи проговорио.

Једно зато да би ову жељу вашу испунио, а друго да би ово питање о побољшању стања свештеничког као питање, које је како за свештенике тако и за народ велеважно, што боље расчишћено било, ја написа један допис под насловом „Примјетбе на пројект о побољшању стања свештеничког“ — и пре неког времена посла вам, да га преко вашег листа на јавност изнесете. — Но ви у бр. 44. вашег листа јављате ми, „да не можете штампати овај послати вам допис док вам не одговорим, колику плаћу замишљам одредити свештенству, кад сам се већ изразио за систематичну плаћу, а ни-

како за тарифу“, — па на последку примјечавате да ако замишљам 600—1000 талира годишње плате, да ћу бити за цело у већини, а ако буде 100—200, питате ме како ћу онда стајати?

Пре но што вам дам одговор тражени, морам вам примјетити да нисам сам ја који се исказујем за систематичну плаћу, него је и вишина свештеника то начело исказала у својим изјавама које је предходно Г. Архијерејима поднела, као што су и сама Господа Архијереји то начело усвојилп. Да је то тако видити се може из вашег листа у ком је штампан „Пројект комесије“. — Ово вам примјечавам, да неби који мислио да сам сам ја који се исказујем за систематичну плаћу, што се из вашег израза „кад се већ одсечно исказујете за систематичну плаћу“, — замислити може. Међутим и то вам примјечавам, да се ја не исказујем за систематичну плаћу сада, но ја сам се исказао јошт пре две године када сам поднео изјаву Његовом Високопреосвештенству и у њој показао моју мисао која је и мисао веће части отечественог свештенства, коју ја с поднешеним дописом браним. — И да ја свакојако припадам већини свештеника, по томе: што је моје начело, начело већине, — па одређено било 600, 1000, 200, 100 или 50 талира, или остала тарифа.

Сад да се обратимо на ваше захтевање и на ваше последње питање, које изгледа као неко алегоријско страшило.

Према овом вашем захтевању кад се узме у призрење то, што ни комесија није показала у пројекту свом каку и колику је систематичну плаћу замишљала, кад је исказала, да ће свештенство одредбом ове доћи у већу сиротињу, па сте ви њену радњу штампали, а нисте од ње тражили да вам покаже колику плаћу замишља, као што то од мене тражите, онда је известно да не постоји да не можете штампати мој допис зато, што у њему не стоји количина систематичне плаће, јер да то може бити каква препрека, ви би тражили и од комесије да вам то исто покаже, — већ овди постоји сасвим друго нешто зашто ви нећете мој допис да штампате, а то је то: што се он не слаже са вашим начелима, која сте ви наравно ради по предложеном пројекту да остварите. *)

Но и ако је ваше начело противно мом, и ако поднешени допис не подпомаже остварење ваши начела, ја налазим, да предмет овај треба да се да јавности на оцену; јер се ствар ова не тиче само мене и вас, већ се тиче свога свештенства и народа, па зато је нужно да се што боље исцрпи и расчисти, а зато је најбољи пут, јавност.

*) Није ту било начелно питање, већ просто питање о цифри плате. Ур.

www. УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

Ја живим у подпуном убеђењу да ни вама ни вашем пошто-ваном листу није задатак да остварење они начела којима је већа част људи одана, спречава, и само се о остварењу свог подuzeћа брине и ова заступа, па зато се и надам да ће мој допис угледати света, тим пре што се он тиче многи људи, и што вам на ваше захтевање одговарам, слеђујуће :

Ја замишљам да треба свештенство поделити на четири класе, а плаћу им одредити од 300—600 тал. годишње.

Тако исто треба поделити и парохије на четири класе. У I. класу треба ставити парохије окружни вароши. — У II. класу треба ставити парохије мањи вароши. — У III. класу треба да дођу парохије налазеће се у равницама моравским, савским, дунавским, млавским и т. д. и све друге парохије које су признате као добре парохије, као што су у округу смедеревском, крагујевачком и др. — У IV. класу треба да дођу парохије које се налазе по врлетним и стрменим местима, као што су врлети рудничке, ивањичке, крушевачке и т. д. и које се налазе у раштрканом строју.

У I. класу свештеника треба да дођу свештеници, који се способношћу, ревношћу и тачношћу одликују, који су стекли заслуге својим услугама народу и цркви учињеним, и који животом својим светле у народу. И овима свештеницима треба да се да плаћа 600 тал. годишње, са парохијама прве класе.

У II. класу треба да дођу људи који се не одликују великом способношћу и који немају велики заслуга, но који су својим добрим дјелима, честним и поштеним животом, стекли поверење у народу и уживају опште поштовање своји парохијана, и који су оптерећени многом децом, и имају на издржању многу фамилију. — И њима треба да се плаћа 500 тал. са парохијом друге класе.

Сви богослови који су у школи први ђаци били, кад се рукоположе треба да дођу у III. класу са платом од 400 тал. и са парохијом треће класе.

Они пак богослови који су у школи хрђави били, као и они који нису богословију учили, кад се рукоположе долазе у IV. кл. с плаћом од 300 талира и са парохијом четврте класе, као што у ову класу треба да дођу и сви они свештеници, који су лењиви, порочни, неуредни и који својим животом више соблажњавају своје парохијане, него што их називају и добар им пример дају.¹⁾

Стари и изнемогли свештеници, као и душевно и телесно неспособна за службу свештеничку поставша лица, треба да дођу у стање покоја, са платом која им се законом одреди.

Ето тако ја замишљам да треба да се плате свештеници, ако хоћемо да нам веру и морал међу људима негују и утврђују, и ако хоћемо да нам младићи за чин овај спремајући се, буду јошт у школи добри и ваљани, и ако хоћемо да учинимо да свештеници не изгледају као штатује прастарих времена, већ да их учинимо пра-

¹⁾ Чудо нам је да писац замишља, као да треба да има и оваквих свештеника, па још и у неку класу по плати и парохији да дођу?! Уред.

вим носиоцима среће и слободе народње, и радницима винограда господњег.

Што се пак тиче питања: „како ћу стајати ако буде 100 и 200 тал.“? Одговарам:

Са оваком малом плаћом ја ћу сувише хрђаво стајати, и не само ја но и сво ће свештенство хрђаво стајати, и као што свештеници буду стајали, тако ће и морал у народу стајати. — Но и при свем том, ја се од систематичне плаће ни најмање не страшим јер живим у подпуном уверењу, да људи који са судбом народа нашег управљају и који се о унапређењу његовом брину, неће допустити, нити ће хтети тако малу плаћу свештенству одредити, јер би то значило, да се не иде на то, да се морал у народу умножи и утврди, — већ да се искорени и на место њега разврату врата отворе. А ако сте ви убеђења, да није тако и да она места од који треба свештенству и народу помоћ да дође, заузимљу људи који су ради да свештенике искорене, веру униште и цркву оборе, и на тај начин да доведу народ до разстројства, онда је то друга ствар. Онда не само да не помаже систематична плаћа, него онда неће ништа помоћи ни тарифа. У таком случају онај општи фонд који се по пројекту комесије предлаже, више ће хаснити њима него свештенству, и у таком случају свештеници би морали другим путем помоћ за свој обстанак тражити, а то би био пут тесни, но који води у широка прострaнства.

Ја вама дакле подне тражени одговор, и сада чекам да ви вашу реч одржите, и мој послати вам допис штампати изволите.

(Штампању. Ур.)

Милан Радивојевић, свештеник.

Г Л А С Н И К.

Рукоположени су:

Павле Михайловић учитељ крепољински окр. пожаревачког 7 Јануара за ђакона а 8. истог м. за свештеника.

Јован Милосављевић клирик богословије 8. Јануара за ђакона а 9. истог м. за свештеника.

Божидар Поповић из Гроцке, који је прош. год. свршио богословију, 9. овог месеца за ђакона.

Прве листове „Сиона“ од ове године шаљемо за сад свима прошлогодишњим предбројницима са изузетком двоице, који су се пријавили, да због тога, што су председници извесних читаоница нећеду ове године на своје име лист држати. Но ако још који од старих предбројника неће „Сион“ држати, нека нам оба ова прва броја одма врати.

Уредништво.

Издаје и уређује проф. богослов. архим. **Нестор.**

У ДРЖАВНОЈ ШТАМПАРИЈИ.